

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2018 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ОДЗ.03 ПЕДАГОГІЧНА АНТРОПОЛОГІЯ

Спеціальність 013 початкова освіта II-й освітній рівень (магістерський)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02136554	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	0180/18
(підпис)	(прізвище, ініціали)
«	20 18 р.

Київ – 2018 рік

УДК
ББК

Педагогічна антропологія : роб. навч. прог. [для студентів спеціальності 013 початкова освіта II-й освітній рівень (магістерський)] / уклад. С.П. Паламар. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018.

Розробник:

Паламар Світлана Павлівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології
Протокол № 5 від 10.01.2018 року

Завідувач кафедри педагогіки та психології

 Іванюк Г.І.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

 Машовець М.А.

© КУ імені Бориса Грінченка, 2018 рік
© Педагогічний інститут, 2018 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Спеціальність 013 початкова освіта II-й освітній рівень (магістерський)	
Модулів – 4		Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
Загальна кількість годин – 120 год.		2-й
		Лекції
		16 год.
		Семінарські
		16 год.
		Модульний контроль
		8 год.
		Самостійна робота
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		80 год.
		Вид контролю: ПМК (залік)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальної дисципліна «Педагогічна антропологія» є узагальненою навчальною дисципліною, що входить до обов'язкової частини (формування фахових компетентностей) навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 013 початкова освіта II-й освітній рівень (магістерський).

Відповідно до навчального плану на вивчення дисципліни відведено 4 кредити, студенти засвоюють чотири змістові модулі: «Становлення та методологія педагогічної антропології», «Педагогічна антропологія в системі наук про освіту людини», «Освіта і розвиток особистості: антропологічний контент», «Розвиток людини як антропологічне явище». На вивчення цих змістових модулів відведено 120 годин, із них: 16 год. – лекції, 16 год. – семінарські заняття, 8 год. Модульні контрольні роботи, 80 год. – самостійна робота студентів.

Мета навчальної дисципліни полягає в узагальненні й систематизації знань про людину як складну біо-психо-соціо-культурну систему. Професійну компетентність педагога подано на тлі різних підходів до розуміння цілісної природи людини (дитини).

Завдання навчальної дисципліни:

Формування загальних (дидактичних, психологічних) компетентностей педагога. Навчальна дисципліна допоможе студентам:

- інтеріоризувати такі основні цінності, як природа, життя, розвиток людини тощо;
- розширити діапазон професійних і гуманітарних знань, органічно включивши їх у культуру;
- навчитися толерантності, партнерським відносинам, продуктивній взаємодії з колегами, ставленню до них і до себе як до цілісної особистості, а не лише як до виконавця професійних функцій;
- отримати навички аналізу свого внутрішнього світу, саморефлексії;
- навчитися адекватно оцінювати значення власної діяльності, вміти відповідати за її результати.

Саме тому навчальний курс зосереджений на систематизації та інтеграції сучасних теоретичних знань про людину, її розвиток та виховання. Що допоможе студентам осмислити новаторські й традиційні педагогічні системи, свій власний життєвий і педагогічний досвід.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент-магістрант повинен **знати:**

- особливості розвитку педагогічної антропології в контексті становлення наук про людину;
- основні підходи до цілісного вивчення людини, яка виховує і виховується, як про суб'єкта і об'єкта освіти;
- основи педагогічної теорії і практики, які вбирають у себе наукові знання про людину, одержані у процесі освіти.

уміти:

- опрацьовувати і застосовувати антропологічний підхід у фаховій діяльності вчителя початкової школи;
- будувати професійну діяльність, щодо становлення й розвитку особистості з урахуванням інтеграції людини в педагогіку, антропологічної аксіоматики.

Зміст модулів спрямований на формування у майбутніх вчителів початкової школи **загальної компетентності** складниками якої є: *соціальна* (здатність та готовність до освітньої діяльності, наповненої особистісними сенсами щодо освітнього продукту; до усвідомлення власної освітньої траєкторії та вміння її проектувати, до усвідомлення ціннісно-значущої діяльності в соціальному середовищі; і), *інформаційна* (здатність і готовність до здобування інформації з різних історико-педагогічних джерел із проблем розвитку різних педагогічних явищ та феноменів, інтерпретації, систематизації, аналізу), *комунікативна* (здатність і готовність до навчальної взаємодії в парі, групі, проектування особистої моделі комунікації в групі (спільноті)), *самоосвітня* (здатність і готовність до усвідомленого відбору інформації (з різних джерел) та застосовування її у професійній діяльності, аналізу, критичного осмислення, виокремлювати, узагальнювати, характеризувати передумови, чинники, суперечності розвитку педагогічної теорії та практики з дотриманням історичної реконструкції) та **професійної компетентності**, а саме: *освітньої* (здатність і готовність до аналізу, порівняння мети, завдань навчання і виховання учнів початкової школи (освіти) та дітей дошкільного віку, систематизації та узагальнення продуктивних педагогічних ідей та систем, виявлення продуктивних ідей педагогіки минулого, що можуть бути адаптовані в сучасний освітній процес загальноосвітнього навчального закладу), *психологічної* (здатність і готовність до врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей у процесі організації педагогічної взаємодії), *дидактичної* (здатність та готовність до історичної реконструкції педагогічних ідей і продуктивного досвіду минулого, вивчення перспективного педагогічного досвіду та адаптації його до умов сучасного загальноосвітнього навчального закладу, аналізу педагогічних явищ та процесів, пояснення їх сутності, аргументуючи власну точку зору з позиції науки, аналізу педагогічних ситуацій з погляду гуманістичної педагогіки, наукових підходів щодо вивчення розвитку особистості та особливостей становлення і розвитку системи освіти в Україні), *рефлексивної* (здатність і готовність до особистісно-значущої позитивної мотивації професійно-педагогічної діяльності, творення власного педагогічного досвіду).

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Тема 1. Антропологія – спеціальна наука про Людину, як складний та значний феномен.

Людина як ціннісна міра всього сущого. Зародження філософії людини (Сократ, Платон, Арістотель). Ідеї гуманізму у філософії (Я.А. Коменський, Д. Локк, Ж.Ж.Руссо, І.Г. Песталоцці). Предмет вивчення антропології. Регіональні антропології (культурологічна, соціальна, психологічна, педагогічна та ін.).

Тенденції інтегрального дослідження Людини. Суперечливі оцінки можливості комплексного вивчення Людини.

Тема 2. К.Д. Ушинський - основоположник педагогічної антропології.

К.Д. Ушинський - батько вчителів. Капітальна праця К.Д. Ушинського «Людина як предмет виховання. Досвід педагогічної антропології». Предмет педагогічної антропології в трактуванні К.Д. Ушинського. Основні поняття теорії К.Д.Ушинського - тіло, душа і дух. Педагогіка як мистецтво. Педагогіка в «широкому» і «вузькому» сенсі. Вимоги К.Д. Ушинського до педагога. Специфіка підготовки народного вчителя. Внесок К.Д. Ушинського в теорію виховання та освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПЕДАГОГІЧНА АНТРОПОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАУК ПРО ОСВІТУ ЛЮДИНИ

Тема 3. Педагогічна антропологія як галузь сучасного людинознавства.

Педагогічна антропологія як галузь природничого знання про людину. Людина як жива біоенергетична істота. Соціобуття людини. Духовність і креативність людини. Цілісність і суперечливість людини.

Тема 4. Виховання і навчання як антропологічний феномен.

Розвиток людини в просторі й часі як умова природовідповідного навчання і виховання. Культурне середовище людини як антропологічний феномен. Педагогічні висновки з теоретичного аналізу проблеми розвитку людини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОСВІТА І РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ КОНТЕНТ

Тема 5. Індивід, індивідуальність, особистість.

Особистість і розвиток людської індивідуальності. Я-концепція в структурі особистості. Теорії розвитку особистості.

Тема 6. Виховання як антропологічний процес.

Виховання як людський спосіб буття. Виховання як спеціальна діяльність. Характеристика антропологічно бездоганих педагогічних систем. Вимоги до сучасного педагога (вчителя початкової школи).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. РОЗВИТОК ЛЮДИНИ ЯК АНТРОПОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ

Тема 7. Культура як антропологічний феномен.

Історія поняття «культура». Культура як явище. Культура і людина. Освіта (початкова освіта) в руслі культурного розвитку

Тема 8. Педагогічна антропологія у розвитку людиноспрямованого світогляду.

Гуманізація педагогічної взаємодії як шлях антропологізації педагогічного процесу. Педагогічні висновки з антропологічного аналізу проблем розвитку людини. Антропологічні складові світогляду педагога. Професійна готовність педагога до антропологічної експертизи освітніх систем.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма												
	усього	у тому числі						усього	у тому числі				
		л	с	п	ін д	с.р.	МКР		л	с	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Модуль 1													
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ													
Тема 1. Антропологія – спеціальна наука про Людину, як складний та значний феномен		2	2			10							
Тема 2. К.Д. Ушинський - основоположник педагогічної антропології		2	2			10							
Разом за змістовим модулем 1		4	4			20	2						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПЕДАГОГІЧНА АНТРОПОЛОГІЯ В СИСТЕМІ НАУК ПРО ОСВІТУ ЛЮДИНИ													
Тема 3. Педагогічна антропологія як галузь сучасного людинознавства.		2	2			10							
Тема 4. Виховання і		2	2			10							

навчання як антропологічний феномен													
Разом за змістовим модулем 2		4	4			20	2						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОСВІТА І РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ КОНТЕНТ													
Тема 5. Індивід, індивідуальність, особистість		2	2			10							
Тема 6. Виховання як антропологічний процес		2	2			10							
Разом за змістовим модулем 3		4	4			20	2						
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. РОЗВИТОК ЛЮДИНИ ЯК АНТРОПОЛОГІЧНЕ ЯВИЩЕ													
Тема 7. Культура як антропологічний феномен		2	2			10							
Тема 8. Педагогічна антропологія у розвитку людиноспрямованого світогляду		2	2			10							
Разом за змістовим модулем 4		4	4			20	2						
Усього годин	120	16	16			80	8						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогічна антропологія: витоки, напрями, проблеми	2
2	Філософсько-антропологічні ідеї в педагогіці К.Д. Ушинського	2
3	Людина як предмет педагогічної антропології	2
4	Критерії антропологізації навчання й виховання	2
5	Теорії розвитку особистості	2
6	Виховання як педагогічна категорія	2
7	Антропологічне розуміння культури	2
8	Мистецтво взаємодії. Гуманізація педагогічного процесу	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Тема 1. Гуманістичний світогляд як умова природовідповідного розвитку особистості	10	5
2	Тема 2. Антропологія про природний, культурний і духовний розвиток дитини	10	5

3	Тема 3. Етапи розвитку педагогічної антропології	10	5
4	Тема 4. Перехід від суб'єкт-об'єктного навчання і виховання до діалогічної організації педагогічного процесу	10	5
5	Тема 5. Проблеми індивідуалізації та диференціації у навчанні	10	5
6	Тема 6. Наукова організація праці педагога як антропологічно спрямованої особистості	10	5
7	Тема 7. Культурне середовище людини як антропологічний феномен	10	5
8	Тема 8. Готовність майбутнього педагога до реалізації антропологізму в управлінні виховним процесом	10	5
	Разом	80	40

7. Методи навчання

І. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), семінари, пояснення, розповідь, бесіда, дискусія.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація за допомогою мультимедійної дошки.
- *Практичні*: вправ, моделювання ситуацій, вирішення проблемних завдань.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; пізнавальні ігри; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

8. Методи контролю

Тестовий контроль, модульні контрольні роботи, графічні роботи, самооцінка і самоаналіз.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Макс. балів	Сума
Форми роботи	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		Змістовий модуль 4		8	100
Лекції	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
	1	1	1	1	1	1	1	1		
Семінарські заняття	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	88	
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	5	40	
МКР	25		25		25		25		100	
ВСЬОГО – 236 б. РК-2,36									236	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Рейтинг ва оцінка	Значення оцінки	Оцінка
A	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками	90 – 100 балів
B	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок	82 – 89 балів
C	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок	75 – 81 балів
D	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності	69 – 74 балів
E	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)	60 – 68 балів
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання	35 – 59 балів
F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни	1– 34 балів

10. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій; мультимедійні презентації; навчальні посібники; робоча навчальна програма; збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

11. Література

Основна література

1. Аносов І. П. Педагогічна антропологія : навч. посіб. / І. П. Аносов ; Мелітопольський держ. педагогічний ун-т. - К. : Твім інтер, 2005. - 264 с. *
2. Аносов І.П. Людинознавство як основа антропологізації сучасного освітнього процесу // Теоретичні питання освіти та виховання: Зб. наук. пр. – К.: Вид. центр КДЛУ, НМАУ, 2002. – Вип. 23. – С. 15-18.
3. Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології. – К.: Мистецтво, 1995. – 336 с.
4. Педагогічна антропологія : навч. посіб. / Алла Возняк ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2011. - 190 с. *
5. Педагогічна антропологія і вища школа : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В. Приходько [и др.]; Національна металургійна академія України, Дніпропетровський гуманітарний ун-т. - Д. : Пороги, 2008. - 350 с. *

Додаткова література

1. Аносов І.П. Педагогічна антропологія на шляху реформування сучасних освітніх систем // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: Зб. наук. пр. – К.–Запоріжжя, 2003. – Вип. 26. – С.12-21.
2. Бех. І.Д. Виховання особистості : у 2 кн. / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн.1 : особистісно орієнтований підхід : теоретико-технологічні засади. – 280 с.
3. Бех. І.Д. Виховання особистості : у 2 кн. / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн.1 : особистісно орієнтований підхід : науково-практичні засади. – 344 с.
4. Бех. І.Д. Молодший школяр у виховному просторі міжособистісних взаємин // Початкова школа. – 2000. №5. – С.1-3.
5. Хоружа Л.Л. Гуманізація як системоутворюючий компонент реформування сучасної освіти і виховання / Освіта на Луганщині. – Луганськ, 2002. – №2(17). – С. 59-66.

* - книга знаходиться у фондах бібліотеки імені В. Вернадського

Навчально-методична карта дисципліни „Педагогічна антропологія” (рік підготовки – 1, семестр – 2)

Разом: 108 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 16 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота - 80 год., ПМК

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		Змістовий модуль IV	
Назва модуля	Становлення та методологія педагогічної антропології		Педагогічна антропологія в системі наук про освіту людини		Освіта і розвиток особистості: антропологічний контент		Розвиток людини як антропологічне явище	
Кількість балів за модуль	59 балів		59 балів		59 балів		59 балів	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Антропологія – спеціальна наука про Людину, як складний та значний феномен	К.Д. Ушинський - основоположник педагогічної антропології	Педагогічна антропологія як галузь сучасного людинознавства.	Виховання і навчання як антропологічний феномен	Індивід, індивідуальність, особистість	Виховання як антропологічний процес	Культура як антропологічний феномен	Педагогічна антропологія у розвитку людиноспрямованого світогляду
Теми семінарських занять	Педагогічна антропологія: витоки, напрями, проблеми	Філософсько-антропологічні ідеї в педагогіці К.Д. Ушинського	Людина як предмет педагогічної антропології	Критерії антропологізації навчання й виховання	Теорії розвитку особистості	Виховання як педагогічна категорія	Антропологічне розуміння культури	Мистецтво взаємодії. Гуманізація педагогічного процесу
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 25 б.		Модульна контрольна робота 2 25 б.		Модульна контрольна робота 3 25 б.		Модульна контрольна робота 4 25 б.	
Підсумковий контроль	ПМК							

$$K = 236 : 100 = 2,36$$